

Reformace (a rekonstrukce)

Mnohoznačné slovo „reformace“ (nejčastěji ovšem vztahované k reformátům Lutherovi a Kalvínovi atd.) je navíc zatíženo nejasným rozlišením mezi „formou“ a „obsahem“. Reformovat něco znamená změnit či upravit formu, aniž by byl nějak narušen obsah (tj. jako by obojí bylo možno oddělit, nejen odlišit). Naproti tomu slovo „rekonstrukce“ se zdá poukazovat na změny závažnější, totiž týkající se samotné „konstrukce“, tedy něčeho vskutku „nosného“, nikoli pouze povrchového (zatímco ostatní stavbu či spíše obsahový materiál lze zachovat.). Reformovat např. filosofii tedy znamená změnit něco spíše druhotného, aniž by filosofie přestala být filosofií; přitom ovšem zůstává zatím skryto, co je právě to, co filosofii dělá filosofií a co nesmí být ani narušeno, natož ztraceno. Naproti tomu rekonstrukce by ve filosofii mohla znamenat revizi nejen okrajovou, nýbrž „centrální“. Přitom počáteční „re-“ v obou případech poukazuje na jakýsi „návrat“ k čemusi původnímu, tedy v češtině „opravu“ či „nápravu“ (což charakterizovalo myšlenku Komenského „všenápravy“, tz. *panorthosie*). Lze tedy mít za to, že všechny tyto názvy či termíny je třeba považovat za silně zpochybňované samotnou myšlenkou „vývoje“ a zejména „pokroku“. Že tento rys protikladnosti běžně uniká pozornosti, je třeba připisovat tomu, že málo dbáme na vlastní významy slov a zejména na jejich hlubší, etymologické významové souvislosti. (Právě Bretonem zmíněný Spinozův termín „emendatio“ na tom není o nic lépe, protože jde o vychytání a opravení vad a chyb, tj. o odstranění toho, co tam vlastně nepatří, co není správné, k čemu došlo omylem apod.)

(Písek, 121021-1.)